

Inhoud

Inleiding

Het beste van Jordanië	6
Welkom in Jordanië	17
De Jordaniërs.....	21
🔍 De koninklijke familie	27

Geschiedenis & Karakteristieken

Belangrijke data	30
Een rijk verleden.....	35
De kruistochten	43
Mammelukken en Ottomanen	49
De Arabische opstand.....	53
Lawrence of Arabia	57
De Hasjemieten	61
🔍 Glubb Pasha	65
De moderne tijd	67
De bedoeïenen	77
De Palestijnen.....	83
Kunstnijverheid.....	89
🔍 Jordaanse bouwkunst.....	94
De Jordaanse keuken	97
De natuur	102
Buitensport	111
Arabische paarden.....	119
Kunstenaars in Petra	124

Reizen door Jordanië

Inleiding	135
🔴 Amman.....	139
🔵 De koffiehuisen van Amman....	158
🔵 Al-Salt en omgeving.....	163
🟡 Jarash en het noorden.....	171
🟣 De Jordaanvallei	191
🔍 De Dode Zee.....	201
🟢 De King's Highway	205
🔍 Moab.....	214
🔍 De Desert Highway	221
🔵 Petra.....	227
🔍 Burckhardt.....	241
🟡 Wadi Rum	245
🔵 Het erfgoed van de bedoeïenen	254
🟢 Aqaba	259
🔵 De Rode Zee - een wereld apart	268
🔴 Oostwaarts naar de Badia	272
🔍 Natuurreservaten	274

Reisinformatie

Vervoer	288
Praktische informatie	291
Taal.....	304
Lezenswaard	306

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 287.

Fotoverantwoording	308
Colofon	309
Index.....	310

Kaarten

Jordanië	136
Amman-centrum	146
Het noorden en de Jordaanvallei..	172
Jarash	175
De King's Highway	206
Petra.....	224
Wadi Rum.....	250
Aqaba	261
Oostwaarts naar de Badia	276

Voorflap Jordanië
Achterflap Amman

HET BESTE VAN JORDANIË: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

△ **Wadi Rum.** Gelegen op enkele kilometers van de Desert Highway (Al-Tariq al-Sahrawi). Dit imposante landschap van hoge rotsen, pieken en woestijn-duinen inspireerde tal van reizigers, onder wie Lawrence of Arabia. *Zie blz. 245.*

▽ **Jarash.** Het 'Pompeii van het Oosten' ligt in Noord-Jordanië en is een van de best bewaard gebleven en mooiste Romeinse steden ter wereld. *Zie blz. 173.*

△ **De Dode Zee.** Laat u drijven op het zoute water van de Dode Zee. Luxueuze kuurhotels bieden massages en behandelingen met modder uit de Dode Zee. *Zie blz. 198.*

▽ **Kastelen in de woestijn.** Ten oosten van Amman ligt een aantal Omajjaden-kastelen die ooit dienden als lustpaleis of jachtslot. Het interessantst is Qusayr Amrah, met fresco's van menselijke figuren en mythologische dieren. *Zie blz. 273.*

△ **Madaba.** In deze mooie, rustige stad bevindt zich een van de grootste schatten uit de vroegchristelijke tijd: de kaart van Madaba, de oudste bekende kaart van het Heilige Land. Daarnaast zijn er nog veel meer schitterende mozaïeken te zien. *Zie blz. 208.*

△ **Biosfeerreservaat Dana.** Het in het midden-westen van het land gelegen Dana is het grootste en meest gevarieerde natuurreservaat van het land. Paden nodigen uit tot het maken van prachtige wandelingen en trektochten. *Zie blz. 219.*

▽ **Aqaba.** De enige badplaats van Jordanië is een uniek uitgangspunt om te duiken en snorkelen in de Rode Zee. *Zie blz. 259.*

△ **Petra.** De in rotsen uitgehakte Nabateese stad in Zuid-Jordanië is opgenomen in de lijst van Werelderfgoederen en is een van de grootste bezienswaardigheden van het Midden-Oosten. *Zie blz. 227.*

△ **Umm Qays.** Deze imposante en sfeervolle Romeinse ruïnes liggen in het uiterste noorden van Jordanië. *Zie blz. 184.*

▽ **Kasteel Al-Karak.** Deze imposante versterking langs de King's Highway is een van de fascinerendste kruisridderkastelen van het land. *Zie blz. 213.*

HET BESTE VAN JORDANIË: ANDERE HOOGTEPUNTEN

De weg van Klein-Petra naar Wadi Arabah.

BIJBELSE PLAATSEN

Jabal Nibu (berg Nebo).

De plaats waar Mozes is gestorven wordt al vele eeuwen gemarkeerd door een Byzantijnse basiliek. Hier vlakbij bevindt zich ook de Ain Moussa (Mozesbron). *Zie blz. 207.*

Heiligdom van Lot. Het heiligdom bestaat uit een grot in een heuvel bij het schiereiland Lisan, waar Lot en zijn dochters hun toevlucht zochten na de verwoesting van Sodom. *Zie blz. 216.*

Het heiligdom van Lot.

Rivier de Jordaan.

Bethanië over de Jordaan, ten noorden van de Dode Zee, wordt beschouwd als de plaats waar Jezus is gedoopt. *Zie blz. 196.*

Mukawir. Deze spookachtige ruïnes zijn volgens de overlevering de plaats waar Salome haar dans opvoerde in ruil voor het hoofd van Johannes de Doper. *Zie blz. 211.*

Tel Mar Ilias. Vanaf deze heuvel zou de profeet Elia in een door paarden van vuur getrokken wagen naar de hemel zijn gevoerd. *Zie blz. 197.*

Umm Qays. Dit was het Romeinse Gadara aan het Meer van Galilea, waar Jezus volgens de Bijbel het wonder van de zwijnen van de Gadarenen zou hebben verricht. *Zie blz. 184.*

DE MOOISTE LANDSCHAPPEN

Wadi Rum. Wadi Rum wordt door velen beschouwd als een van de spectaculairste landschappen ter wereld.

T. E. Lawrence omschreef het als 'goddelijk'. *Zie blz. 245.*

Biosfeerreservaat Dana. Het 15e-eeuwse, van natuursteen gebouwde dorp Dana is het uitgangspunt voor tochten door prachtige dalen en stenige woestijnen. Bij tentenkamp Rummana zijn steenbokken te zien. *Zie blz. 219.*

Bosreservaat Ajloun.

Ten noorden van het kasteel van Ajloun ligt een glooiend landschap met eiken, jeneverbessen, pistache- en aardbeibomen. In de lente bloeien er veel bloemen. *Zie blz. 181.*

Wadi al-Mujib. Tijdens de afdaling door dit dal

kunt u genieten van spectaculaire uitzichten. Vergeet niet een wandeling te maken langs de watervallen en door de kloven van natuurreservaat Wadi al-Mujib. *Zie blz. 212.*

Petra. Een tocht langs de monumenten en rotsen die bij avond worden verlicht door de maan en duizenden kaarsen is onvergetelijk. *Zie blz. 228.*

Uitzicht op Wadi al-Mujib vanaf de King's Highway.

ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN

Petra. De prachtige, in de 1e eeuw n.Chr. in de rotsen uitgehakte graven en tempels van de Nabateeërs zijn opmerkelijk goed bewaard gebleven. *Zie blz. 227.*

Jarash. Deze rijke, machtige Romeinse stad was ooit een van de belangrijkste steden van de Decapolis. Het hoogtepunt is de door tempels en zuilen omzoomde Cardo (Shari Kardu of hoofdstraat). *Zie blz. 173.*

Pella. Gelegen in de groene Jordaanvallei. Pella kan niet alleen bogen op Byzantijnse

kerken en vroeg-islamitische gebouwen, maar ook op overblijfselen uit de brons- en ijzertijd en op dolmens. *Zie blz. 193.*

Umm Qays. Minder druk dan Jarash, maar even indrukwekkend.

Opmerkelijke Romeinse ruïnes en een mooi gerestaureerd Ottomaans dorp. *Zie blz. 184.*

Abitah. In deze afgelegen, rustige plaats, waar weinig toeristen komen, zijn kerken, graftomben en de overblijfselen van een theater te zien. *Zie blz. 182.*

ONVERGETELIJKE ERVARINGEN

Kamperen onder de sterren in Wadi Rum. Breng de nacht door bij een kampvuur in een bedoeïenenkamp. *Zie blz. 246.*

Dode Zee. Laat u drijven op het zoute water en ontdek de weldadige werking van de mineraalrijke modder van de Dode Zee. *Zie blz. 198.*

Jarash-festival. Dit festival wordt in juli gehouden te midden van de ruïnes uit de Oudheid. Het hele jaar door zijn er wagenrennen en gladiatorenshows. *Zie blz. 178.*

Vogels spotten. In verschillende gebieden komen zeldzame vogels

voor, met name in de prachtige wetlands van Azraq en het unieke biosfeerreservaat Dana. *Zie blz. 103 en 219.*

Bijbels panorama. Het bijbelse Gadara (Umm Qays) biedt uitzicht over het Meer van Galilea en de Golanhoogte, en vanaf de Jabal Nibu (berg Nebo) kijkt u, net als Mozes, uit over het Beloofde Land. *Zie blz. 184 en 207.*

In het voetspoor van Lawrence of Arabia.

Bezoek net zoals Lawrence het kasteel van Azraq en rijd op een kameel door het magische landschap van Wadi Rum. *Zie blz. 277 en 246.*

De wetlands van Azraq.

DE AVONTUURLIJKSTE BELEVENISSEN

Duiken bij Aqaba.

De duiklocaties in de Rode Zee bij Aqaba zijn ongerept, gemakkelijk bereikbaar en afwisselend. Scheepswrakken, koraalriffen, zeepaardjes en andere dieren. Snorkelen, duiken en tochten met een boot met glazen bodem. *Zie blz. 266.*

Paardrijden. De beste manier om van het magnifieke landschap van Wadi Rum en Petra te genieten. *Zie blz. 247.*

Kameelsafari's.

Neem deel aan een safari van één, drie of zeven dagen door Wadi Rum. U kunt boeken bij het bezoekerscentrum in Rum. *Zie blz. 246.*

Kameelrijden in Wadi Rum.

Canyoning in Wadi

al-Mujib. De rivier in deze vallei staat bekend om zijn watervallen en sterke stroming. *Zie blz. 112.*

Rotsklimmen in Wadi

Rum. In verschillende delen van Wadi Rum is klimmen toegestaan. Boek van tevoren bij een van de gespecialiseerde gidsen of bij het bezoekerscentrum van Rum. *Zie blz. 246.*

Trektocht naar Petra.

Een onvergetelijke ervaring. U kunt een georganiseerde trektocht maken vanuit Shawbak, een afstand van 80 km. Overnachten in bedoeïenen tenten. *Zie blz. 220.*

WELKOM IN JORDANIË

Jordanië staat niet alleen bekend om zijn adembenemend mooie woestijnlandschappen en gastvrije bevolking, maar ook om de ongerepte koraalriffen van de Rode Zee en de magnifieke monumenten uit de Oudheid.

Bedoeïenen bij hun kampvuur in Wadi Rum.

Petra, de bekendste bezienswaardigheid van Jordanië, is opgenomen op de lijst van Werelderfgoederen van de Unesco. Eigenlijk mag niemand die een reis naar Jordanië maakt deze oude Nabateese stad missen. Ook bezoekers die er vaker zijn geweest raken telkens weer onder de indruk. Alleen al de toegang tot Petra is onvergetelijk: komend vanuit een diepe, smalle kloof, de *siq*, doemt plotseling een van de meest magische gebouwen ter wereld op: het in

de rozerode rotsen uitgehakte schathuis.

De Nabateeërs, het handeldrijvende volk dat Petra bouwde, werden gevolgd door de Romeinen, die eveneens een indrukwekkende erfenis hebben nagelaten: welvarende steden waarvan de ruïnes ook nu nog imposant zijn. Behalve monumentale poorten en tempels zijn er ook baden, winkels en theaters te zien. Er zijn maar weinig plekken waar men zo'n goede indruk krijgt van het dagelijks leven van de Romeinen als in de Jordaanse ruïnesteden Jarash en Umm Qays. Ook in Amman, de drukke hoofdstad van Jordanië, zijn herinneringen uit de Romeinse tijd te zien, zoals de schitterende, verbluffend goed bewaard gebleven citadel, het odeon en een theater.

De Jordaanvallei wordt met recht de 'bakermat van de mensheid' genoemd. Uit stenen werktuigen die bij Pella zijn gevonden, blijkt dat hier al meer dan 800.000 jaar geleden mensen woonden. De afgelopen millennia zijn talloze volken door het huidige Jordanië getrokken - sommige om handel te drijven, andere om hun rijk uit te breiden. Daaronder bevonden zich tal van volken die bekend zijn uit de Bijbel, zoals Kanaänieten, Hittieten en Amoriëten. Zij werden later gevolgd door Egyptenaren, Assyriërs, Babyloniërs, Perzen, Macedoniërs, Romeinen, Byzantijnen, kruisridders, Arabieren en Ottomanen. Allen hebben hun sporen in Jordanië achtergelaten, zoals de imposante forten van de kruisridders in Al-Karak en Shawbak, en de Omajjadische woestijnkastelen in het oosten van Jordanië, die een meer recreatieve functie hadden.

De uitgestrekte, dunbevolkte woestijn in het binnenland, die zich in oostelijke en zuidelijke richting uitstrekt, vormt een groot contrast met de concentratie culturele bezienswaardigheden in en rond de Jordaanvallei. Dit

Het zuidelijke theater in Jarash.

GLUBB PASHA

De Britse officier Glubb Pasha richtte de woestijnpatrouille op en vormde deze om tot een elite-eenheid die nog steeds bestaat.

John Bagot Glubb werd in 1897 geboren in een familie van militairen die loyaliteit aan het Britse rijk als een van de grootste deugden beschouwde. In de Eerste Wereldoorlog vocht hij aan het westelijk front, waar hij in 1917 gewond raakte: door een granaatscherf werd een deel van zijn kin weggeslagen. Na de oorlog diende Glubb tien jaar in Irak, met als opdracht de woestijn te pacificeren en de grenzen van Irak tegen overvallen van bedoeïenen uit het zuiden te bewaken. Hij opperde het revolutionaire idee om de bedoeïenen hun eigen politiemacht te laten organiseren. Zijn nauwe banden met de bedoeïenen dateerden van die tijd. De bedoeïenen gaven hem later de bijnaam Abu Hunaik ('vader van de kleine kaak').

Daarna diende Glubb in Transjordanië, waar hij de woestijnpatrouille van het Arabisch Legioen (het Transjordanse leger) op poten zette. De soldaten van deze patrouille, die uitsluitend uit bedoeïenen bestond, hadden een eigen uniform: een lange kaki jas, gemodelleerd naar de traditionele Arabische kledij, een rode riem en een rood-witte Arabische hoofdbedekking (*shamagh*). Deze soldaten zijn tegenwoordig in hun kenmerkende uniform te zien in de omgeving van Wadi Rum, de thuisbasis van de woestijnpatrouille.

Binnen twee jaar wist Glubb een einde te maken aan de overvallen en had de woestijnpatrouille zich ontwikkeld tot de elite-eenheid van het Transjordanse leger, dat onvoorwaardelijk trouw was aan emir Abdullah. Na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werd het leger sterk uitgebreid en werden meer bedoeïenen gerekruteerd.

Als erkenning van zijn prestaties werd Glubb in 1939 benoemd tot opvolger van Peake Pasha en opperbevelhebber van het Arabisch Legioen, waarbij hem tevens de eretitel 'Pasha' werd verleend. Onder bevel van Glubb vocht het Arabisch Legioen in de Tweede Wereldoorlog in Irak en Syrië. In de oorlog van 1948 tegen Israël presteerde het Jordaanse leger een stuk beter dan de strijdmachten van andere

Arabische landen. In deze moeilijke tijden kwam Glubbs dubbele loyaliteit - aan Groot-Brittannië (door veel Arabieren verantwoordelijk gehouden voor de stichting van Israël) en aan Jordanië - echter onder zware druk te staan.

Ingrijpende veranderingen kondigden zich in de regio aan. Het Arabische nationalisme, aangewakkerd door president Gamal Abdel Nasser van Egypte,

Generaal John Bagot Glubb, de oprichter van de woestijnpatrouille, in de jaren vijftig.

wist de hele Arabische wereld te inspireren. Steeds meer Arabieren begonnen Glubb te beschouwen als de belangrijkste agent van het Britse imperialisme in de Arabische wereld.

In 1953 besteeg koning Hussein de troon. Hij was nog maar 18 jaar en had moeite met de ouderwetse opvattingen van Glubb. De koning wilde zonder Britse bemoeienis regeren. Bovendien stond hij sympathiek tegenover de roep om arabisering van het leger, waar Britse officieren nog steeds de dienst uitmaakten. Glubb onderkende echter niet dat zijn tijd voorbij was; in 1956 werd hij door de koning ontslagen en trok hij zich terug op het Engelse platteland.

Toen Glubb in 1986 in Westminster Abbey werd begraven, bewees koning Hussein hem de laatste eer. Hij omschreef hem als 'een man van grote integriteit, die de taken die hem waren toevertrouwd door zijn tweede vaderland, Jordanië, tijdens een cruciale periode in de geschiedenis van het land op voorbeeldige wijze ten uitvoer bracht'. In de huidige Arabische wereld is Glubb Pasha bekender dan Lawrence of Arabia.

DE BEDOEÏENEN

Tegenwoordig leven nog maar weinig bedoeïenen op traditionele wijze, maar de cultuur, tradities en denkwijze van de bedoeïenen zijn in Jordanië nog springlevend.

Nomadische bedoeïenen

Naar schatting leeft nog slechts 7,5 procent van de Jordaanse bevolking als echte nomaden of halfnomaden; de laatste decennia hebben veel bedoeïenen zich op een vaste plek gevestigd. Deze ontwikkeling heeft deels te maken met goedbedoeld regeringsbeleid en deels met het verlangen naar meer comfort.

Hoewel er vijftien grote bedoeïenenstammen in Jordanië zijn, zoals de Sirhan in het noordoosten, de Beni Sakhr in Centraal-Jordanië, de Ho-weitat in het zuiden en de Palestijnse stammen uit de regio Bir Sheba in Wadi Arabah, vormt het aantal families dat nog rondtrekt en in tenten woont slechts een fractie van de bevolking. Toch zijn overal - van afgelegen berghellingen tot de randen van steden - de langwerpige tenten van de verschillende bedoeïenenstammen te zien.

Nomadische bedoeïenen trekken voortdurend van de ene plek naar de andere, op zoek naar wei-

Bedoeïenenvrouw bij Petra.

De lange zwarte jurk van bedoeïenenvrouwen heet een thaub of madraga. Ze bedekken hun hoofd met een usaba, een strook stof.

de dag zijn het niet langer hele stammen, maar afzonderlijke families die van de ene plaats naar de andere trekken.

Hedendaagse bedoeïenen

degrond en water. Halfnomaden houden eveneens vee, maar verbouwen ook gewassen en wonen 's winters in een dorp. In de lente en zomer gaan ze weer over op hun traditionele nomadische bestaan. Nu grotere aantallen bedoeïenen zich op een vaste plaats vestigen zodat ze kunnen profiteren van voorzieningen van de overheid, zoals scholen, klinieken, elektriciteit en water, is het onderscheid tussen het leven in een dorp of stad en het nomadenbestaan vervaagd. Vandaag

Tegenwoordig zijn nog geen 50.000 Jordaanse bedoeïenen als nomaden te beschouwen (circa 1,5 procent van de totale bevolking), en ongeveer 6 procent als halfnomaden. De meesten trekken rond op de woestijnvlakten van de Badia in Oost-Jordanië en in de woestijnduinen in het zuiden, al zijn ze verspreid in het hele land te vinden, zelfs aan de rand van Amman. Hun zwart-witte geitenharen tenten, die op veilige afstand van de weg staan, zijn onmiskenbaar. Kijk alleen niet vreemd op als u bij een kampement ook een grote

Nagerechten

Net als de inwoners van andere Midden-Oosterse landen zijn de Jordaniërs echte zoetekauwen. Zoete lekkernijen, zelfgemaakt of gekocht, worden bij elke gelegenheid tevoorschijn gehaald. Ze zijn met name populair aan het eind van de ramadan, bij islamitische en christelijke feesten en bij trouwerijen. Een kijkje in een patisserie, met een overdaad aan prachtig uitgesteld gebak en andere zoetheiden, is beslist de moeite waard. Overal in het Midden-Oosten is baklava - lagen filodeeg, gevuld met gehakte noten en ge-

Proef in Aqaba sayadiya, een befaamde visschotel.

drinkt in siroop of honing - geliefd. Op het basisrecept zijn talloze varianten.

Konafa: gefrituurd deeg van dunne, op vermicelli lijkende slierten, gevuld met noten of lichtgezouten verse kaas.

Ataif: kleine, gefrituurde pannenkoekjes, gevuld met noten of verse kaas en overgoten met siroop. Ze worden gemaakt volgens een middeleeuws recept en worden alleen aan het eind van de ramadan gegeten.

Ma'amoul: gebak met noten of dadels, dat wordt geparfumeerd met rozenwater.

Mahalbiyya: pudding van melk en rijstmeel, geparfumeerd met rozen- of oranjebloesemwater.

Qatayif: in siroop gedrenkt gebak met een laag verse kaas; dit gerecht wordt warm opgediend.

Kijk in ijssalons of ze het elastisch lijkende mastiek-ijs hebben. Dit ijs wordt gemaakt met *sahlab* (de gemalen wortel van een orchideeëensoort) en op smaak gebracht met mastiek (Arabische gom), een harssoort die het ijs zijn ongewone textuur verleent. Dit ijs wordt vaak bestrooid met gehakte noten.

Thee, koffie en kruidendranken

Thee en koffie komen meteen na de maaltijd op tafel. Vooral rond koffie is een complete subcultuur ontstaan (zie blz. 158).

Baklava, het populairste nagerecht.

De meeste Jordaniërs geloven heilig in de geneeskrachtige werking van kruidendranken, waarvan u er enkele zou kunnen gebruiken na het eten van *mansaf*. Anijs wordt gebruikt om de zenuwen te kalmeren, venkelzaad in geval van winderigheid, kamille bij verkoudheid, tijm tegen hoest, en salie en munt om de spijsvertering te bevorderen en bij maagproblemen. *Sahlab*, een drankje van hete melk met *sahlab*-wortel en opgediend met gehakte pistachenoten, kaneel en rozenwater, is vooral in de wintermaanden populair.

'*Sahtain!*' ('Dubbele gezondheid!') wensen Jordaniërs hun tafelgenoten na de maaltijd - misschien een schrale troost in geval van een overladen maag.

REIZEN DOOR JORDANIË

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld 1).

Uitzicht op Amman vanaf de Citadel.

Met een oppervlakte van iets meer dan 92.000 km² is Jordanië ongeveer even groot als Ierland of Portugal. Er is echter enorm veel te zien, van de Dode Zee (400 m onder zeeniveau) tot met pijnbomen begroeide bergen, kloven met imposante watervallen, koraalriffen, onafzienbare zandwoestijnen en landbouwgebieden waar graan wordt verbouwd. Jordanië bestaat uit drie sterk van elkaar verschillende gebieden: de Jordaanvallei, de hoogvlakte ten oosten van de Jordaan en de woestijn in het binnenland.

Het oosten van het land maakt deel uit van de Grote Slenk: een stelsel van diepe dalen dat zich uitstrekt van Syrië tot in Oost-Afrika en in Jordanië gemarkeerd wordt door de Wadi Arabah, de Rode Zee, de Dode Zee en de Jordaanvallei. Dankzij het water van de Jordaan kan in de Jordaanvallei al duizenden jaren intensief landbouw worden bedreven. Hier liggen tal van archeologische vindplaatsen, zoals Pella, en bijbelse plaatsen, waaronder Bethanië over de Jordaan.

Ten oosten van de Jordaanvallei verrijst een hoogvlakte die wordt doorsneden door een aantal wadi's, zoals de Wadi al-Mujib. In dit vriendelijke, heuvelachtige landschap, dat deels dichtbebost is, liggen niet alleen de prachtige natuurreservaten Ajloun en Dana, maar ook de belangrijkste steden van het land: de hoofdstad Amman, Irbid, Madaba en Al-Karak.

Nog verder naar het oosten strekt zich een enorm grote, stenige woestijn uit, de Badia, waar in het westen het wetlandreservaat Azraq te vinden is. In dit gebied staan de befaamde woestijnkastelen van de Omajjaden. In het uiterste zuiden ligt de door Lawrence of Arabia bekend geworden Wadi Rum.

De afstanden in Jordanië zijn niet al te groot; zelfs in een week kunt u erg veel zien. Er is echter meer dan genoeg om een langer verblijf te rechtvaardigen. Zo kunt u alleen al in Petra gemakkelijk vier dagen doorbrengen. Daarnaast kunt u genieten van de warme bronnen van Hammamat Ma'in, een kuur met modderbaden volgen aan de Dode Zee of een bezoek brengen aan beroemde bijbelse plaatsen. Ook wie niet gelovig is, zal onder de indruk raken van het uitzicht vanaf de Jabal Nibu (berg Nebo), waar Mozes uitkeek op het Beloofde Land. Jordanië mag dan niet groot zijn, het heeft de bezoeker ongelooflijk veel te bieden.

Geitenhoeders bij Umm Qays.

AMMAN

Veel bezoekers zien Amman vooral als startpunt voor tochten naar bijvoorbeeld Petra en Jarash. Maar de hoofdstad is veel meer dan dat: het is een bruisende stad met imposante ruïnes uit de Oudheid, belangrijke musea en een bloeiend cultureel en sociaal leven met een levendige kunstscene.

In sommige opzichten lijkt **Amman** op andere hoofdsteden in het Midden-Oosten, maar er zijn ook opvallende verschillen. Net als in veel steden in de regio staan eeuwenoude monumenten er zij aan zij met moderne kantoorgebouwen, gaat grote armoede er samen met rijkdom en praalzucht, en regeert een op het Westen gerichte minderheid er over een conservatieve meerderheid die zich sterk verbonden voelt met de tradities van het Midden-Oosten.

De oorsprong van Amman gaat terug tot de tijd waarin ook steden als Damascus ontstonden. De stad heeft in de loop der eeuwen echter tal van ups en downs gekend, waardoor veel monumenten uit het verleden zijn verdwenen. U ziet er weliswaar nog resten van de oude steden Ammon en Philadelphi, maar uit de daaropvolgende tweeduizend jaar is weinig bewaard gebleven. Het grootste deel van de stad is pas in de tweede helft van de 20e eeuw opgetrokken. Het handjevol oudere panden uit de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw is haast niet terug te vinden tussen de nieuwbouw van de uitdijende stad.

Het is niet gemakkelijk om in Amman de weg te vinden: met hun eenvormige, witgekalkte bebouwing lijken veel straten als twee druppels water op elkaar. Er zijn wel straatnaambordjes (in het Engels en/of Arabisch), maar veel Ammani's (ook taxichauffeurs!) kennen die namen niet en oriënteren zich vooral op beeldbepalende gebouwen.

Kruispunt van beschavingen

Amman ligt op een kruispunt van beschavingen, wat goed te merken is aan de kunst, muziek, keuken en kleding van de Ammani's. Nergens anders komt de historische, culturele en etnische diversiteit van Jordanië zo duidelijk tot uitdrukking als in deze stad. Mannen dragen vaak zowel een westerse pak als een Arabische *hijab* (hoofdoek), imams in wijde gewaden lopen met een mobiele telefoon in hun hand naar de moskee, en in boerka gehulde jonge vrouwen kunnen al net zomin als

Kaart blz. 146

Uitzicht over Amman vanaf de Citadel.

sche, Romeinse en Byzantijnse tijd tot de vroeg-islamitische periode.

Onder het Grieks-Romeinse uiterlijk gaat een interessante vermenging van Oost en West schuil. Aan de architectuur, de godsdienst, de talen en zelfs de namen van de inwoners is de wederzijdse beïnvloeding van twee machtige culturen - de Grieks-Romeinse beschaving van het Middellandse Zeegebied en de eeuwenoude tradities van de Arabische wereld - af te lezen.

Antiochus Chrysorhoas

De eerste nederzetting uit de Oudheid was Hellenistisch en werd in de 2e eeuw v.Chr. gesticht. De naam luidde Antiochus Chrysorhoas ('Antiochus aan de Gouden Rivier': de Hellenistische naam van het riviertje dat nog steeds door de stad stroomt). Uit deze tijd is vrijwel niets bewaard gebleven. De Romeinen, die in 63 v.Chr. arriveerden, veranderden de vroegere Nabateese naam Garshu in Gerasa (de Arabische naam Jarash stamt uit het eind van de 19e eeuw, toen zich op deze plek Arabische en Circassische boeren vestigden).

In de Oudheid liepen er wegen tussen Jarash en Philadelphia in het zuiden, Bosra en Damascus in het noorden en Pella in het westen. Zowel plaatselijke kooplieden als internationale karavannen en Romeinse legioenen maakten er gebruik van. In 106 n.Chr. bezette keizer Trajanus het Nabateese koninkrijk in Zuid-Jordanië, Noord-Arabië en de Sinai. Hierdoor kwam de helft van de steden van de Decapolis in de Romeinse provincie Syria te liggen, terwijl de andere - waaronder Jarash - onder de jurisdictie van de provincie Arabia vielen.

De nieuwe bestuursstructuur had weinig gevolgen voor de steden, die zich voorspoedig bleven ontwikkelen. Dankzij de vrede die er heerste namen de plaatselijke investeringen in landbouw, nijverheid en dienstverlening toe, wat op zijn beurt een stimulans vormde voor de handel. Vooral dankzij inkomsten uit de export en uit belastingen beleefde Jarash twee eeuwen van grote welvaart. De stad dijde uit tot aan de stadsmuren, die aanvankelijk ver van het centrum lagen. Tal van openbare gebouwen uit die tijd hebben de tand des tijds doorstaan.

Tip

Neem een zonnebrandmiddel en voldoende water mee voor een bezoek aan de ruïnes, want de afstanden tussen de bezienswaardigheden kunnen groot zijn (met name in Jarash en Umm Qays). Ook een zonnehoed of sjaal die op bedoeienwijze wordt gedragen (te koop in de *suq* bij de toegang tot Jarash) is noodzakelijk. Als u weinig tijd hebt: gidsen, die bijna overal beschikbaar zijn, kunnen de hoogtepunten laten zien (rondleidingen van een half tot tweeënhalf uur).

Het ovale forum, Jarash.

DE DODE ZEE

Het gevaar bestaat dat de Dode Zee - een geologisch unicum - verdwijnt als er geen radicale oplossing voor de problemen komt.

De Dode Zee ligt circa 400 m onder zeeniveau en is daarmee een van de laagstgelegen plaatsen op aarde. Veel wadi's lozen in deze zee hun water uit de omringende bergen; de Dode Zee zelf heeft geen afwatering. Als gevolg van de lage ligging en de zeer hoge temperaturen verloopt de verdamping uiterst snel, met bijna 10 miljoen ton water per dag. Wat overblijft is een tegen het verzadigingspunt aanzittend mengsel van water, zouten en mineralen, zoals magnesiumchloride, natriumchloride, bromidezouten en potas, dat plakkerig aanvoelt. Met een zoutgehalte van ruim 30 procent is de Dode Zee tien keer zo zout als andere zeeën; geen wonder dat het menselijk lichaam er blijft drijven.

Het gaat echter niet goed met de Dode Zee, die volgens sommigen ten dode is opgeschreven. Belangrijke oorzaken zijn de bevolkingstoename aan weerszijden van de zee en, daarmee samenhangend, de stijgende vraag naar drink- en irrigatiewater. Er wordt steeds meer water aan de Jordaan (die in de Dode Zee uitmondt) onttrokken voor irrigatie. In de jaren dertig van de 20e eeuw bedroeg de jaarlijkse hoeveelheid water die de rivier aanvoerde 1300 miljoen m³. Nu is dat nog slechts 200 tot 300 miljoen m³, waarvan de helft bovendien uit onbehandeld rioolwater en afvalwater van viskwekerijen bestaat.

De Dode Zee droogt daardoor op. Alleen al in het eerste decennium van deze eeuw is het zeewaterniveau met 15 m gedaald. Het huidige tempo bedraagt circa 1 m per jaar. De witte markeringen die het zoute water ver boven het huidige niveau heeft achtergelaten, zijn veelzeggend genoeg. Dit heeft gevolgen voor de zee zelf en de ecosystemen op het land en aan de kust, en ook voor de stand van het grondwater. Het verdwijnen van de Dode Zee zou bovendien desastreuus zijn voor het toerisme in de regio.

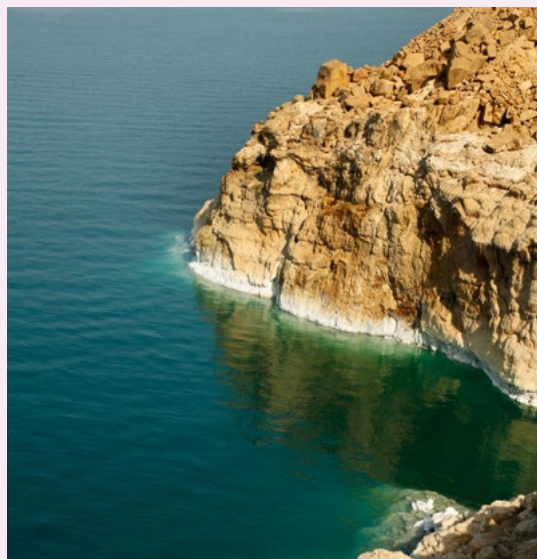
Toen er eindelijk internationale aandacht was gekomen voor het probleem, werden er verschillende

oplossingen voorgesteld. De meest haalbare in economisch, politiek en milieukundig opzicht bleek de aanleg te zijn van een kanaal tussen de Dode Zee en de Rode Zee. In theorie kan het niveau van de Dode Zee tot zijn oude niveau teruggebracht worden door water dat vanaf Aqaba wordt aangevoerd. Daarnaast kan waterkracht opgewekt worden door gebruik te maken van het 400 m hoge verschil in waterniveau en zou in een ontziltingsinstallatie water uit de Rode Zee kunnen worden omgezet in drink- en irrigatiewater.

Het project is niet goedkoop. Volgens huidige schattingen komt de aanleg van het kanaal alleen al op ongeveer US\$ 800-900 miljoen, een bedrag dat hoofdzakelijk door de Jordaanse en Israëlische overheid gefinancierd moet worden. De ontziltingsinstallatie zou betaald moeten worden uit bijdragen van de particuliere sector.

De Wereldbank heeft een 15 miljoen dollar kostende haalbaarheidsstudie naar dit plan en de gevolgen voor het milieu laten uitvoeren. Medio 2012 concludeerde ze op grond daarvan dat het plan haalbaar is. Ook de publieke opinie raakte positief gestemd over het project, dat nu officieel wordt aangeduid als 'The Red Sea-Dead Sea Water Conveyance Project'. De eerste fase is in 2018 begonnen en in 2021 zal het kanaal naar verwachting gereed zijn.

Witte zoutafzettingen geven het vroegere waterniveau van de Dode Zee aan.

PETRA

Op slechts enkele plaatsen ter wereld lijken de natuur en de mens samengewerkt te hebben om iets van onvoorstelbare schoonheid te scheppen. Een van die plaatsen is Petra.

Petra (Al-Batra) is niet alleen de voornaamste toeristische bezienswaardigheid van Jordanië, maar zelfs van de hele wereld. Deze unieke stad, waar spectaculaire ruïnes uit de Oudheid samengaan met een magnifiek landschap, werd in 1985 door de Unesco uitgeroepen tot Werelderfgoed. Al lopen de toeristen van zonsopkomst tot zonsopgang in lange rijen over de voetpaden, de stad blijft met zijn prachtig bewerkte grafmonumenten en zijn rotsen in allerlei tinten rood een haast bovenaardse magie uitstralen. Petra was aan het eind van de 8e eeuw al geheel verlaten, maar de bouwkundige details van de monumenten maken een verrassend nieuwe indruk. Een groot aantal zuilen en kapitelen is nog in dezelfde staat als 2000 jaar geleden.

Onderzoek in Petra heeft al veel nieuwe inzichten opgeleverd over de hoogstaande, kosmopolitische cultuur van de Nabateërs, wier machtige rijk zich uitstreckte van de Rode Zee tot aan de Eufraat, maar niettemin zijn tal van zaken nog in nevelen gehuld. Zo weet niemand precies wanneer, waarom en hoe het rijk in verval raakte. Archeologen zijn echter van mening dat nader onderzoek antwoord zal geven op een hoop geheimen. Aangezien men vermoedt dat circa 80 procent van de stad nog niet is blootgelegd, lijkt dat geen ijdele hoop.

Een bezoek aan Petra begint en eindigt in Wadi Musa, de moderne stad die economisch volledig afhankelijk is van

de toeristenindustrie. Van hieruit is alle vervoer te regelen en hier bevinden zich de meeste hotels en restaurants.

Petra telt circa 850 geregistreerde monumenten, die verspreid liggen over een gebied van bijna 100 km². Het zou weken duren om ze allemaal te bezoeken. Sommige zijn uitgehakt in moeilijk bereikbare rotswanden, andere staan op steile bergen of op de bodem van een diepe wadi. Afhankelijk van de tijd die u er te besteden hebt, is het een goed idee om van tevoren te bedenken wat u bevest niet wilt missen. Trek voor de be-

 Kaarten blz. 206 en 224

Het schathuis.

JORDANIË

REISINFORMATIE

VERVOER

Reizen naar Jordanië	288
Met het vliegtuig	288
Met de trein, bus, boot of taxi	288
Met de auto	289
Vervoer in Jordanië	289
Bij aankomst	289
Openbaar vervoer	289
Taxi's	290
Auto's met chauffeur	290
Autorijden in Jordanië	290
Autoverhuur	290

Reisorganisaties	301
Reizen met kinderen	301
Religie	301
Studenten	301
Telecommunicatie	301
Tijdzone	301
Toegangsprijzen	301
Toeristische informatie	301
Toiletten	302
Veiligheid en criminaliteit	302
Verloren voorwerpen	302
Websites	302
Winkelen	303
Zakenreizigers	303

PRAKTISCHE INFORMATIE

Accommodatie	291
Alarmnummers	291
Alleenreizende vrouwen	291
Ambassades	292
Archeologie	292
Buitenactiviteiten	292
Cultuur	293
Douanevoorschriften	293
Elektriciteit	294
Eten en drinken	294
Etiquette	294
Feestdagen	295
Festivals en evenementen	295
Foaien	296
Fotografie	296
Gehandicapte reizigers	296
Geldzaken	296
Gezondheid en medische zorg	297
Homoseksualiteit	298
Kaarten	298
Kleding	298
Klimaat	298
Media	298
Natuurreservaten	299
Openingstijden	300
Post	300
Reisbudget	300

TAAL

Arabisch voor beginners	304
Begroetingen	304
Nuttige uitdrukkingen	304
Woordenlijst	304

LEZENSWAARD

Algemeen	306
Andere <i>Insight Guides</i>	306
Archeologie	306
(Auto)biografieën	306
Cultuur en maatschappij	306
Fictie	306
Fotoboeken	307
Geschiedenis	307
Kookboeken	307
Kunst en kunstnijverheid	307
Natuur	307
Reisliteratuur	307
Religie	307
Wandelen en klimmen	307
<hr/>	
Fotoverantwoording	308
Colofon	309
Index	310

VERVOER

REIZEN NAAR JORDANIË

De in dit hoofdstuk vermelde prijzen waren bij het ter perse gaan van deze gids correct, maar kunnen, gezien de prijsstijgingen in Jordanië, hoger uitvallen.

Met het vliegtuig

De nationale luchtvaartmaatschappij van Jordanië, **Royal Jordanian** (www.rj.com), is de enige maatschappij die een rechtstreekse lijndienst verzorgt tussen Amsterdam en Amman. De reistijd bedraagt ongeveer 5 uur. Sinds 2012 vliegt Royal Jordanian niet meer rechtstreeks op Brussel. Wie vanuit Brussel naar Jordanië wil reizen, zal ten minste één keer moeten overstappen.

Royal Jordanian Airlines
Overschiestraat 63
1062 XD Amsterdam
Tel. 020-3460150

Er zijn ook luchtvaartmaatschappijen die chartervluchten uitvoeren op Jordanië, dikwijls als onderdeel van een all-in-arrangement. Informeer bij reisbureaus, touroperators of op een van de vele sites voor vliegtickets.

Met de trein, bus, boot of taxi

Van en naar Syrië en Irak

Alle bus- en treindiensten van en naar Syrië en Irak zijn sinds het uitbreken van de geweldsdadigheden in deze landen geheel of gedeeltelijk gestaakt.

Van en naar Egypte

Er rijdt drie keer per week een bus van **Jordan Express Tourist Transport (JETT)** tussen Amman en Caïro. Deze bus vertrekt om 11.00 uur en neemt ongeveer 19 uur in beslag (tel. 06-5664141, www.jett.com.jo).

Het is sneller om met de boot te gaan. Er zijn verbindingen tussen

Aqaba en Nuwayba (Egypte) en tussen Aqaba en Taba (Egypte). Op beide routes varen zowel reguliere veerboten als snellere catamarans. De boten tussen Aqaba en Nuwayba varen elke dag, die tussen Aqaba en Taba respectievelijk vijf keer per week (Aqaba-Taba) en drie keer per week (Taba-Aqaba). De prijzen variëren en zijn afhankelijk van met welke boot gevaren wordt (de reguliere veerboot is goedkoper dan de snellere catamarans) en de leeftijd van de passagier. Bezoek voor het actuele vaarschema, de tijden en de prijzen de website van **Ab Maritime** (tel. 03-2019849, www.abmaritime.com.jo).

Royal Jordanian (www.rj.com) en **Egypt Air** (www.egyptair.com) verzorgen dagelijkse vluchten tussen Amman en Caïro. Een visum voor Egypte is bij aankomst verkrijgbaar. **Royal Wings** (www.royalwings.com.jo) en **Jordan Aviation** (www.jordanaviation.jo) vliegen regelmatig tussen Amman en Sharm El Sheikh.

Van en naar Israël

Vanuit Amman

Vanuit Amman rijdt de busmaatschappij **JETT** (tel. 06-5664141, www.jett.com.jo) vanaf busstation Abdali dagelijks om 6.30 uur naar de King Hussein/Allenby Bridge (Jisr al-malik Husayn, 1 uur, JD 10). Zorg dat u minstens een half uur voor vertrek op het busstation bent om voldoende tijd te hebben om een kaartje te kopen. De bus kan ook passagiers bij hun hotel oppikken. Deze dienst is duurder dan de *service taxis* en de lijnbus die van busstation Tabarbour vertrekt. Naast meer comfort biedt de JETT-bus echter nog een groot voordeel: u bent verzekerd van een plaats in het enige transportmiddel dat de brug zelf over mag rijden: de bus die heen en weer rijdt tussen het Jordaanse en het Israëlische checkpoint.

Als u een taxi neemt, zal deze u afzetten bij het Jordaanse checkpoint, waar u moet wachten voor een plaats in de volgende pendelbus. De prijs bedraagt JD 10. De laatste bus verlaat het Jordaanse checkpoint een half uur voordat de brug wordt afgesloten. De brug is voor reizigers vanuit Jordanië normaal gesproken open op zo. t/m do. 7.30-22.00 (zorg dat u er uiterlijk om 19.00 uur bent) en op vr. en za. 7.30-13.00 uur (zorg dat u er uiterlijk om 10.00 uur bent), met kortere openingstijden op joodse en islamitische feestdagen. In tijden van politieke spanningen worden de openingstijden soms van de ene op de andere dag gewijzigd; u kunt het beste van tevoren informeren.

Als u eenmaal de brug over bent (die aan de Israëlische kant van de rivier de Allenby Bridge wordt genoemd) kunt u met een *sherout* (een gemeenschappelijke taxi) verder naar Jeruzalem; het tarief staat vermeld op een bord in het gebouw bij de grensovergang. U kunt ook de bus naar Jericho nemen (deze rijdt op onregelmatige tijden) en daar overstappen voor Jeruzalem.

Het is aan te raden om van tevoren accommodatie in Jeruzalem te reserveren, vooral in de periode rond Kerstmis en Pasen.

Royal Jordanian vliegt dagelijks van Amman naar Tel Aviv (tarieven vanaf JD 260 enkele reis).

De grenspost Wadi Araba is vanuit Aqaba bereikbaar per *service taxi*.

Vanuit Israël

Vanuit Israël kunnen bussen van de Israëlische staatsmaatschappij **Egged** (tel. 03-6948888, www.egged.co.il) u naar Beit Shean en Eilat brengen, waar *sherout* naar de grensposten rijden. **Mazada Tours** in Israël (tel. 03-5444454, www.mazada.co.il) verzorgt diverse busreizen tussen Israël en Jordanië.

A

Accommodatie

Een hotel kiezen

In Amman, de hoofdstad van Jordanië, zijn volop hotels in alle prijsklassen; ook in de voornaamste toeristenplaatsen als Petra is van alles te vinden, van door gezinnen beheerde hotelletjes tot luxeuze vijfsterrenresorts. Daarbuiten is de keus veel beperkter, hoewel in de meeste plaatsen minstens één twee- of driesterrenhotel te vinden is.

Niet-geclassificeerde hotels (die zonder sterren) kunt u het beste vinden. De kamers zijn er erg eenvoudig en vaak donker, de gasten moeten zelf voor lakens en kussens zorgen, en voor alle 'extra's', zoals een douche in de gemeenschappelijke badkamer en airconditioning (in de zomer) of verwarming (in de winter) moet betaald worden.

Eén- en tweesterrenhotels hebben vaak een plafondventilator of soms airconditioning. Ze zijn meestal redelijk schoon, de gemeenschappelijke douches zijn gratis en het ontbijt is vaak bij de prijs inbegrepen.

De kamers in driesterrenhotels zijn vaak mooier ingericht, inclusief tv, airconditioning (of verwarming - in de winter onontbeerlijk), minibar, telefoon en een eigen badkamer.

Viersterrenhotels zijn over het algemeen oude vijfsterrenhotels. Vijfsterrenhotels beschikken over voorzieningen als een zwembad en/of strand, een tuin, een autoverhuurkantoor, een wellnesscentrum, sportfaciliteiten, verschillende restaurants en bars, en een boek- en/of kunstnijverheidswinkel.

Sommige één- en tweesterrenhotels hebben voor budgetreizigers slaapzalen of vierpersoonkamers. In de zomer is het vaak mogelijk om in een bed op het dak te slapen.

In de natuurreservaten van Jordanië kunt u terecht in door de **Royal Society for the Conservation of Nature (RSCN)** beheerde onderkomens, die vaak ecologisch verantwoord ontworpen en aantrekkelijk gelegen zijn. De accommodatie bestaat voornamelijk uit eenvoudige huisjes of tenten. Hoewel de voorzieningen eenvoudig zijn, zijn ze tamelijk duur. Bedenk echter dat een groot deel van de inkomsten rechtstreeks terugvloeit naar de plaatselijke bevolking.

In bijna alle hotels kan onderhandeld worden over de prijs, vooral in het laagseizoen (november-begin maart) of als u er langere tijd wilt verblijven; met name kleinere hotels zijn in dit opzicht flexibel.

Alle hotels brengen 16 procent btw in rekening; vraag van tevoren of dit bedrag bij de prijs is inbegrepen. De drukste (en daardoor ook duurste) periodes zijn september/oktober, Kerst en Nieuwjaar, en van maart tot half mei. In deze periodes moet u reserveren.

Wanneer u als buitenlander met een verblijfsvergunning in Jordanië woont, kunt u naar een gunstiger tarief vragen. Veel hotels hanteren aparte tarieven voor Jordaniërs en buitenlanders, maar wellicht zijn ze bereid voor buitenlandse ingezetenen een uitzondering te maken (dit geldt ook voor de toegangsprijs van sommige musea).

Prijzen kunnen, afhankelijk van het seizoen, hoger of lager uitvallen. **Resthouses** beschikken over eenvoudige maar schone kamers, voor reizigers met een klein budget. Ze zijn vaak drukbezet, dus reserveren is noodzakelijk.

Tentenkampen

Het enige tentenkamp met volledige voorzieningen is **Rummana** in het **Natuurreservaat Dana**. U vindt er twintig grote, goed onderhouden ten-

Alarmnummers

Algemene alarmnummer **911**
 Politie **191**
 Ambulance **193**
 Brandweer **199**

ten (met matrassen en dekens), twee badvertrekken (met elk vier douches) en een gemeenschappelijke tent in de stijl van de bedoeïenen. Er zijn kooktoestellen op gas te huur. Het terrein is van maart tot oktober geopend. De prijzen zijn inclusief ontbijt. Meer informatie: www.rscn.org.jo.

Ook in sommige andere natuurreservaten zijn tentenkampen te vinden. Op enkele daarvan staan permanente onderkomens, zoals de 'huisjes' van canvas op houten platforms in het Ajloun Forest Reserve.

Kamperen is in Jordanië op verschillende plaatsen toegestaan, hoewel de mogelijkheden door gebrek aan privacy en het ontbreken van water beperkt zijn.

In het woestijnlandschap van Wadi Rum kunt u overnachten in een van de bedoeïenenkampen - voor veel bezoekers is dit het hoogtepunt van de reis. De faciliteiten zijn eenvoudig - gemeenschappelijke douches, koken boven een open vuur of op gasstellen, en een matras in een (soms bloedhete) tent of onder de blote hemel - maar een nacht in de woestijn is een ervaring om nooit te vergeten.

Ook elders in het land zijn kampeementen in bedoeïenestijl te vinden, bijvoorbeeld in de omgeving van Wadi Musa in de buurt van Petra.

Alleenreizende vrouwen

Seksueel getinte misdaden tegen vrouwen komen in Jordanië minder voor dan in het Westen. Niettemin worden vrouwelijke reizigers soms lastiggevallen; berichten hierover

TAAL

ARABISCH VOOR BEGINNERS

Hoewel het Engels officieel de tweede taal van Jordanië is, en Engels op veel scholen wordt onderwezen, varieert het kennisniveau enorm. Buiten de toeristenhotels en toeristische plaatsen spreken weinig Jordaniërs vloeiend Engels. De meesten kennen echter genoeg Engels om bijvoorbeeld de weg te wijzen en eenvoudige informatie te geven.

Lager opgeleide Jordaniërs, met name op het platteland, zijn het Engels lang niet altijd machtig - vandaar dat het de moeite loont om enkele eenvoudige Arabische woorden en uitdrukkingen te leren. Jordaniërs waarderen elke poging enorm, wat zich dan weer vertaalt in extra vriendelijkheid en behulpzaamheid.

Niet als in alle islamitische landen wordt God regelmatig in gesprekken aangeroepen, vooral als het lot een rol speelt. U zult in Jordanië regelmatig uitdrukkingen horen als *Inshá allá* ('als God het wil') en *Al hamdu li-llá* ('gedankt zij God'). Dat gebeurt ook als er iets akelig gebeurt. De achterliggende gedachte is dat het nog slechter af had kunnen lopen en dat alles Gods wil is.

BEGROETINGEN

Hallo *Márhaba, ahlan*

(antwoord) *Marhabtáyn, áhlayn*

Begroeting *As salám aláykum* (vrede zij met u)

(antwoord) *Waláykum as salám* (vrede zij ook met u)

Welkom *Ahlan wasáhlan*

(antwoord) *áhlan fikum*

Goedemorgen *Sabáh al kháyr*

(antwoord) *Sabáh an-núr* (een morgen van licht)/*Sabáh al wurd* (een morgen met de geur van bloemen)

Goedenavond *Masá al kháyr*

(antwoord) *Masá an núr*

Goedenacht *Tisbáh al kháyr* (sta gezond weer op)
(antwoord) *Wa ínta min áhlu* (en u bent van Zijn volk)

Vaarwel *Máa Saláma* (ga in vrede!)/*alla Máák* (God zij met u)/*Ya 'atik aláfia* (moge God u gezondheid schenken)

Hoe gaat het met u?

Káyf hálak? (tegen een man)

Káyf hálik? (tegen een vrouw)

Het gaat prima

Mabsút of mneeh (door een man)

Mabsúta of mneeha (door een vrouw)

alstublieft (verzoek)

min fádлак (tegen een man)

min fádlik (tegen een vrouw)

Na u

Tafáddal (tegen een man)

Tafáddali (tegen een vrouw)

Afáddalu (tegen meerdere personen)

Excuseer me

Samáhli of lha láwu samánt

(tegen een man)

Samáhili of lha láwu samánti

(tegen een vrouw)

Sorry *Áfwan of mutaásif of ásíf*

(door een man)/

Áfwan of mutaásifa of ásifa

(door een vrouw)

Dank u (zeer) *Shúkran* (*jazilan*)

Dank u, ik ben u dankbaar

Mamnúnak (tegen een man)

Mamnúnik (tegen een vrouw)

God zij gedankt *Al hámdu li-llá*

Als God het wil (hoopvol) *Inshá allá*

Ja Náam of áiwa

Nee *La*

Gefeliciteerd! *Mabrúck!*

(antwoord) *Alláh yubárák fik*

NUTTIGE UITDRUKKINGEN

Hoe heet u?

Shú ísmak? (tegen een man)

Shú ísmik? (tegen een vrouw)

Mijn naam is... *Ismi...*

Waar komt u vandaan?

Min wáyn ínta? (tegen een man)

Min wáyn inti? (tegen een vrouw)

Ik kom uit... *Ána min...*

... **Nederland** ... *Hulanda*

... **België** ... *Beldjika*

Spreekt u Engels? *Btíhki inglízi?*

Ik spreek... *Bíhki...*

... **Engels** ... *Inglízi*

Ik spreek geen Arabisch *Ma bíhki*

Árabi

Ik begrijp het niet *Ma báfham*

Wat betekent dit? *Ya 'áni esh?*

Herhaal dat s.v.p. *Kamán márra*

Hebt u...? *Ándkum...?*

Is er...? *Fí...?*

Er is geen... *Ma fí...*

Geef niet, geen probleem *Ma 'alésh*

Het is verboden *Mamnú'a*

Is het toegestaan? *Masmúh?*

Wat is dit? *Shú hádha?*

Ik wil (niet) (*Ma*) *Bídi*

Wacht

Istánn (tegen een man)

Istánni (tegen een vrouw)

Haast u *Yalla of bí súra'a*

Langzaam *Shwáyya*

Klaar *Khalás*

Ga weg! *Imshil!*

Hoe laat is het? *Adáysh as sáa?/kam as sáa?*

Hoe lang, hoeveel uur? *Kam sáa?*

WOORDENLIJST

Algemeen

ambassade *sifára*

postkantoor *máktab al baríd*

postzegels *tawábi'a*

bank *bank*

hotel *otél, fúnduq*

museum *máthaf*

kaartje *tádhkara*

ruïnes *athár*

paspoort *jiwáz as sáfar*

goed *kuwáys*

niet goed, slecht *mish kuways*

open *maftúh*

gesloten *musákkar, múghlik*

vandaag *al yáum*

vanavond *hadhi-l-láyl*

morgen *búkra*